

Hiiumaa Muinsuskaitse Selts

**MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts arengukava
aastateks 2016-2026**

Hiiumaa 2015

Sisukord

SISUKORD.....	2
SISSEJUHATUS	3
VISIOON	3
MISSIOON	3
STRUKTUUR JA TEGEVUS.....	3
HETKEOLUKORD	4
STRATEEGILISED EESMÄRGID.....	6
SWOT ANALÜÜS	8
TEGEVUSKAVA.....	9

Sissejuhatus

Hiiumaa Muinsuskaitse Selts asutati 2012. aastal ja see jätkab oma 1987. aastal loodud eelkäija - Hiiumaa Muinsuskaitse Seltsi "Kodusaar" muinsuskaitset tegevust. Selts taotleb sõna ja teoga kultuuri järjepidevuse hoidmist, rahva ajaloomälu säilitamist ning eesti rahva ajalooliselt kujunenud väärtushinnanguile vastava inim- ja kultuurisõbraliku elukeskkonna taastamist.

Visioon

MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts on Hiiumaa vaimse ja ainelise kultuuripärandi säilitamise ning väärtustamisega tegelev asjatundlike kodanike ühendus, kes on hinnatud koostööpartner nii kogukonnas, Eestis kui ka rahvusvahelisel tasandil.

Missioon

Ühendada kultuuripärandist huvitatud isikuid Hiiumaal, olles muinsus- ning kultuuripärandi kaitse alase selgitustöö tegija, ainulaadse saarelise identiteedi säilitaja, omakultuuri ja pärandi kaitsja, uurija, vahendaja ning kaasaja arenguprotsessides kaasaraäkija.

Struktuur ja tegevus

MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts tegutseb põhikirja alusel. Juhtorganiteks on suurkogu ja juhatus.

Seltsi juhib kuni 5-liikmeline juhatus, kes valitakse 3 aastaks. Seltsi suurkogu kutsutakse kokku vähemalt üks kord aastas. Igapäevaselt juhib seltsi tegevust seltsi esimees, kes on ühtlasi ka seltsi juhatuse esimees.

Arengukava perioodil on kavas palgata tööle täiskoormusega projektijuht-asjaajaja, kelle ülesandeks on erinevate projektide algatamine, rahastuse leidmine ning projektide elluviimise tagamine ja aruandluse koostamine.

Vabatahtlikke kaasatakse kas ühekordselt konkreetse sündmuse/tegevuse raames või pikaajaliselt. Vabatahtlik osaleb seltsi töös vastavalt kokkulepitud mahule.

Oma tegevuses lähtub selts Eesti Vabariigis kehtivatest seadustest ja teistest õigusaktidest.

Selts väärtustab ajaloolisi võtteid erinevate tööde tegemisel, koostöömeelsust, mitmekülgset, avatust, võrdsust, väarikust, ausust ja usaldusväarsust ning tegutseb nendest väärtustest lähtudes. Koostöö põhineb alati heatahtlikul partnerlusel, vastastikusel lugupidamisel ja tunnustamisel.

Koostööpartnerid

MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts on partneriks erinevates koostöövormides.

Olulisemad partnerid:

Eesti Muinsuskaitse Selts
SA Hiiumaa Muuseumid
Hiiumaa kohalikud omavalitsused

Hiiu Maavalitsus
Hiiumaa Ametikool
Hiiumaa Militaarajalooselts
Hiiumaa Militaarmuuseum
Soera Talumuuseum
EELK Käina Martini kogudus
Kuriste Jumalasünnitaja Sündimise kogudus
MTÜ Hiidlaste Koostöökogu
Eesti Kultuurkapital
Rahvakultuuri Keskus
Kaitseministeerium
Muinsuskaitseamet
Kultuuriväärtuste omanikud või valdajad
Teised kultuuriväärtuste säilitamisest ja kaitsmisest huvitatud isikud

Hetkeolukord

Enne arengukava perioodi saavutatud tulemused:

Fotonäitused

- **„Pilte Kärdla sadamast“ Kärdla sadama laohoones**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Hiiumaa Muuseum, Kärdla Linnavalitsus, Eesti Kultuurkapital

- **Suuremõisa mõisa tuuleveskit tutvustav näitus Hiiumaa Muuseumi Pikas Majas**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Hiiumaa Muuseum, Eesti Kultuurkapital

- **Suuremõisa mõisa tuuleveskit tutvustav näitus SA-s Hiiumaa Haigla**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Hiiumaa Muuseum, Eesti Kultuurkapital

- **Võidupühade tähistamise ajalugu tutvustav näitus Kärdla kirikus**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Eesti Lipu Selts, MTÜ Eesti Eruohvitseride Kogu, EELK Kärdla Johannese kogudus

Trükised

- **„Hiiumaa kalmistud“**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Hiiumaa Muuseum, Eesti Kultuurkapital, MTÜ Hiidlaste Koostöökogu, PRIA

- **Suuline pärimus „Hiiumaa kalmistud – kombestik, tavad, legendid“**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Rahvakultuuri Keskus

- **„Kärdla aknad“**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Rahvakultuuri Keskus, Eesti Kultuurkapital, Hiiu Vald, SA Hiiumaa Muuseumid

- **Kummistu kalmistut tutvustava trükise koostamine**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Eesti Kultuurkapital, Rahvakultuuri Keskus

- **„Hiiumaa Muinsuskaitse Seltsi toimetised nr 1“ koostamine**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Eesti Kultuurkapital, Rahvakultuuri Keskus

Vestlusõhtud

- **Arheoloogiaõhtu ja näitus „Kukruse kaunitar“**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Eesti Kultuurkapital, Hiiumaa Muuseum

- **Ajalooliste maalingute, sh Suuremõisa mõisa peahoone maalingute konserveerimine, Hilikka Hiip**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Eesti Kultuurkapital, MTÜ Hiiumaa Muuseumid

Uurimistööd

- **Oomäe memoriaali kujundamine, avamine, uurimistöö ja hukatute nimekirja koostamine**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Kaitseministeerium, Eesti Kultuurkapital, Kohaliku omaalgatuse programm, SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital

- **Hiiumaa lähiajaloo (1985-1992) uurimine**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Eesti Kultuurkapital

- **Hiiumaa tellisetootmise ajaloo uurimine ja publitseerimine**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Eesti Kultuurkapital

- **Kaubalaeva „Kärdla“ ajaloo uurimine, artikli koostamine**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Eesti Kultuurkapital

Koostööprojektid

- **Euroopa Majanduspiirkonna mõisakoolide programmi raames toimuv koostööprojekt “Suuremõisa mõisapärandi uuele elule äratamine”**

Tegevused:

- Seminarid Suuremõisa mõisa külastuskeskuse loomiseks
- Suuremõisa mõisa giidide koolitus
- Kiviehitiste restaureerimise ja konserveerimise koolitus, Suuremõisa mõisa veski varemete konserveerimine
- Suuremõisa mõisat tutvustava muuseumitoa loomine
- Suuremõisa mõisat tutvustavate trükiste väljaandmine

Partnerid: Hiiumaa Ametikool, MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Hiiumaa Muuseum, *Hå Gamle Prestegard* (Norra), Kultuuriministeerium

Muu

- **G. Fr. Ignatiuse ja tema perekonna taastatud hauatähiste õnnistamine Käina kalmistul**

Partnerid: MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Selts, Käina Vallavalitsus, EELK Käina Martini kogudus, Eesti Kultuurkapital.

- **Annetuslink ajalooliste hauatähiste korrastamiseks**

Toetajad: Eesti Kultuurkapital, Kultuuripärandi aasta 2013, Rahvakultuuri Keskus.

- **Vanade fotode kogumine ja säilitamine**

Toetaja: Kohaliku omaalgatuse programm

- **Evald Terasse erakogu korrastamine, kataloogimine, digiteerimine**

Toetaja: Eesti Kultuurkapital

- **Kummistu kalmistu inventeerimine**
- **Hiiumaa pukkuulikuid tutvustav ringreis**
- **Talgupäevad, vestlusõhtud, ekskursioonid, mälestushetk Oomäe memoriaali juures, Eesti lipu päeva tähistamine, muinastulede öö tähistamine Kärdlas**

Strateegilised eesmärgid

1. Selts on Hiiumaa vaimse ja ainelise kultuuripärandi kompetentsikeskus ning väärtuste kaitsmise ja säilitamisega seotud koostöö eestvedaja

Tegevussuunad:

- Seltsi eesmärkide ja ülesannete tutvustamine avalikkusele, mainekujundus, regulaarsed publikatsioonid ja toimetised
- Koostöö kohalike omavalitsustega
- Koostöö koolidega
- Koostöö kohaliku kultuuri kandjatega (seltsid, klubid, ühendused)
- Koostöö Muinsuskaitseametiga
- Osalemine rahvusvahelises muinsuskaitsealases koostöös
- Koostööprojektide algatamine ja läbiviimine

2. Kultuuripärandiga seotud info levitamise abil rahvas isamaa-armastuse ja kogukonna ühtekuuluvuse süvendamine

Tegevussuunad:

- Kogukonnatöö sihtrühmade kaupa
- Kohaliku vaimse ja ainelise kultuuripärandi eripära ja väärtuste esiletõstmine
- Koduloo- ja muinsuskaitse alase huvitegevuse algatamine ja toetamine
- Ajalooliste isikute ja sündmuste mälestamine
- Seminaride, kursuste, teaduslike konverentside, avalike arutelude, teabepäevade korraldamine
- Ekskursioonide, ekspeditsioonide, võistluste, loominguliste konkursside korraldamine
- Laagrite, talgute, töökasvatuseprojektide, praktiliste õppuste korraldamine
- Näitused, publikatsioonid, trükised, konsultatsioonid, ajalooliste tövõtete propageerimine
- Pärandkultuuri objektide tähistamine, viidastamine
- Seltsi veebilehe arendamine ja tegevus sotsiaalvõrgustikes
- Teabepunkti-päranditoa loomine, avamine ja tööle rakendamine

3. Ohustatud kultuurimälestistele ning kultuuripärandi hävimise ohtudele tähelepanu juhtimine

Tegevussuunad:

- Avariilises seisus või hävimisohus kultuurimälestistele ja teistele kultuuriväärtustele tähelepanu juhtimise kampaaniad
- Kultuurimälestiste hooldamisele ja ennistamisele kaasaaitamine
- Kultuurimälestiste vabatahtliku järelevalve korraldamine
- Kultuurimälestiste omanikule ja Muinsuskaitseametile kultuurimälestiste otstarbekamaks kasutamiseks ettepanekute tegemine, sh üleandmiseks seltsi valdusse
- Kampaaniad ja sihtkorjandused ohustatud väärtuste kaitsmiseks, jäädvustamiseks, säilitamiseks ja taastamiseks
- Rahvapärilise ja mälestuste ning fotomaterjalide kogumine

4. Muinsuskaitseteooria ja -metoodika arendamisel ning muinsuskaitsealases seadusloomes osalemine

Tegevussuunad:

- Koostöö kohalike omavalitsustega planeeringute koostamisel muinsuskaitsega seotud teabe lisamiseks ja võimalikel miljööväärtusega aladel ehitustingimuste kehtestamiseks ja rakendamiseks
- Koostöö riigi- ja omavalitsusasutustega kultuurimälestisi puudutavate otsuste väljatöötamisel
- Osalemine muinsuskaitsealase haridusprogrammi väljatöötamises ja õppekavade rakendamises (teemapäevad, koolitused)
- Koolidega koostööpõhimõtete väljatöötamine, õppekavadega sidumine
- Täiskasvanuhariduse programmi koostamine ja käivitamine

5. Seltsi liikmed moodustavad professionaalse, koordineeritud ja motiveeritud võrgustiku ning jätkusuutliku organisatsiooni

Tegevussuunad:

- Täiskoormusega palgalise töötaja tööerakendamine
- Tegevuste stabiilsema rahastuse saavutamine
- Osalemine täiendkoolitustel, konverentsidel, õppereisidel jm, samuti täiendkoolituste korraldamine, kogemuste vahetus
- Meeskonna tegevuste planeerimine/juhtimine/koordineerimine, infovahetus
- Järjepidev sündmuste läbiviimine
- Seltsi liikmete ja väljastpoolt seltsi vabatahtlike kaasamine, motiveerimine ja koolitamine
- Veebilehe pidev ajakohastamine, arendamine
- Artiklite, projektide tulemuste, fotomaterjali, kokkuvõtete jms arhiveerimine
- Innovatsioon ja teenuste arendus

Fookusteemad aastate kaupa:

2015 – muusika-aasta

2016 – merekultuuriaasta

2017 – noorte-aasta (muuseumipedagoogika)

2018 – vabariigi-aasta

SWOT analüüs

SWOT analüüs on koostatud seltsi juhatuse e-koosolekul 16.-19.07.2015

Tugevused <ol style="list-style-type: none"> 1. Seltsil on toimiv tuumik – professionaalne, aktiivne, värske, pädev ning arvukas ja asjatundlik liikmeskond 2. Erinevad inimesed, erinevad arvamused 3. Mitmekülgsus tegevustes – erinevad tegevused, mis tulenevad seltsi liikmete erinevatest oskustest 4. Kontaktid – toimiv ja pikaajaliselt väljakujunenud võrgustik 5. Seltsil on pikk ajalugu ja arvukalt elluviidud projekte – tugevaid, jätkuvõimalustega, pikaajalisi 6. Tuntus nii Hiiumaal kui ka väljaspool 7. Paindlikkus nii töötamise kui ka tegevuse osas 8. Hinnatud koostööpartner 9. Toimiv koostöö SA-ga Hiiumaa Muuseumid	Nõrkused <ol style="list-style-type: none"> 1. Struktuuri puudumine – pole palgalist töötajat, tööjaotus pole juhatuse sees paigas 2. Fookuse puudumine, killustatus – liiga palju erinevaid tegevusi, millest kõigil pole täielikku ülevaadet 3. Vähe tegevustes osalejaid 4. Tegevustoetuse puudumine, sõltuvus projektidest – rahastus on enamasti projektipõhine ja seetõttu piiratud 5. Inimeste hõivatus mujal, paljud töötavad või omavad kohustusi mitmes kohas 6. Vabatahtlikku ressursi liialt koormav organisatoorne maht 7. Oma ruumi(de) puudumine 8. Puudub PR plaan
Võimalused <ol style="list-style-type: none"> 1. Erinevad fondid rahastuse taotlemiseks 2. Hiiumaa valdade inimesed ja taristu ning omavalitsuste soov seltsiga koostööd teha 3. Uued inimesed, hakkajad noored, vajadus kuhugi kuuluda – tegevuste tulemusena leitakse poolehoidjaid juurde 4. Kogukonnas on kasvav huvi kodukandi ja muinsuskaitse teadlikkusega seotud teemade vastu 5. Tasuta nõustamisteenuse pakkumine 6. Eakad ja eakate klubid – koostöö pärimuse kogumisel 7. Hiiumaa pärandi laiem uurimine,	Ohud <ol style="list-style-type: none"> 1. Rahastamise võimaluste vähenemine – ei saada projektitoetusi piisavalt 2. Majanduslikult halva olukorra tekkimine, kulude kasv (näiteks ruumide rentimisel) 3. Vabatahtlikkusele rajatud kohustuste teisejärgulisus 4. Liikmeskonna vähene aktiivsus 5. Politiseeritus

tutvustamine ja publitseerimine	
8. Koolituste, konverentside, õppepäevade korraldamine	
9. Rahvusvahelised koostööprojektid	

Tegevuskava

2016. aastaks planeeritud sündmused:

- Vabadussõja relvarahu aastapäeva tähistamine – 03.01.2016

Kõigis Hiiumaa kirikutes helisevad kirikukellad

- Vestlusõhtu (näiteks Evald Terasse kogust) – jaanuar 2016
- Eesti Vabariigi aastapäev – 24.02.2016
- Vestlusõhtu (näiteks Lauri Rakki kogust) – veebruar 2016
- Suuremõisa mõisa veskit tutvustava fotonäituse avamine
- Õppepäevad Saaremaal – 18.-20.03.2016
- Küüditamise aastapäev – 25.03.2016
- Torupilli Jussi tutvustava fotonäituse avamine – hiljemalt 31.03.2016
- Hiiumaa Muinsuskaitse Seltsi suurkogu – 01.04.2016
- Muinsuskaitsekuu – 18.04.-18.05.2016

Sh kevadine talgupäev; õppepäev/väljasõit; trükise „Hiiumaa Muinsuskaitse Seltsi toimetised nr 1“ esitlus – hiljemalt 30.04.2016

- Eesti lipu päev (lipu heiskamine, laulab naiskoor “Heliko”) – 04.06.2016
- Muinastulede öö – 27.08.2016 (muinaslõkke korraldamine Kärldlas)
- Euroopa muinsuskaitsepäevad – september 2016

Sh väljasõit/õppepäev; vestlusõhtu vastavalt muinsuskaitsepäevade teemale

- Sügisene talgupäev – oktoober 2016
- Mälestushetk Oomäe memoriaali juures – 02.11.2016

Muud tegevused:

- Kummistu kalmistut tutvustava trükise koostamine ja publitseerimine
- Koostööprojekt Hiiumaa omavalitsustega Hiiumaa kalmistute ühtse registri ja kalmistueeskirja koostamiseks ning hauatähiste restaureerimiseks (annetuslink MTÜ Hiiumaa Muinsuskaitse Seltsi kodulehel)
- Hiiumaa lähiajaloo (1985-1992) uurimine
- Hiiumaa tellisetootmise ajaloo uurimine ja publitseerimine
- Suuremõisa mõisa veski varemete korrastamine
- Vabadussõjas osalenud ja langenud hiidlaste nimekirja koostamine
- Trükise „Kärkla puitdekoor“ koostamine
- Elmar Vramer 100 – veel ilmumata juttude kirjastamine
- Eesti Vabariik 100 – ettevalmistused juubeliaastaks
- Kärkla Püha Olavi kabeli uuringud
- Fotonäituse „Hiiumaa kaptenid“ ettevalmistamine ja avamine

- Fotokogude digiteerimise projekti jätkamine
- Artiklite koostamine „Hiiumaa Muinsuskaitse Seltsi toimetised“ jaoks